

საქონლი

ვაჟა-თე

ცურათები და დამატება

გაზეთის № 89.

გვირა, 22 აგვისტო 1910 წ.

დამატების № 15

პ ა მ ა ნ ი

ვოლევილი 1 მოქ. გად. ა. გრიშაშვილისა.

მომზადები 30 რენი:

- კოლა.
- ელენე.
- გიორგი.
- ოთხო.

სცენა წარმოადგენს ხეივნის მიყრუებულ ერთ კუთხეს: ზუაშილი-დი ეკრანის ხეა, ძირს ბაღის სკამი, მიწაზი ფეხებით ჩარჭობილი. აქეთ იქით მოსხანს ხეივნები, კუნძები, შეფოთლილი ხეხილები, ყყავილისა და იახამანის ბუჩქები, რომელიც ჰყავიან. ფარდის ახდისას მზე ნელ-ნელა ჩადის რომლის შუქით ჩის მწვერვალი გარდის ფრად არიან დაფურილი. ცოტა ხნის შემდეგ მოვარე ამოდის.

გამოსვლა პირველი

კოლა. (შემთდის ჩეარის ნაბიჭით და აქეთ-იქმთ იუურება. მსალი საზაფხულო ტანისამოსი აცვია, ხერავს თეთრი ქედი, ხელ-ში წერტა უქირავს). მაღლობა ლმერთს, ჯერ არ მოსულა, მე პირველი მოველი აქ... ახ, რა სასიამოვნო ნიავია... (მოისძის ქედს და ხელს გადისგამს თმაზე) გადავწყვიტე თმა ალარ დაიხსუქული. ეს რაღაც ჩვეულებრივია... შაბლონიური. თუმცა ერთის მხრით კი კარგია, როცა პაემანზე მიღიარ უსათუოდ უნდა დაიხსუქული თმა, თორებ დაინავსები... მასთანავე უფრო პოეტურიცაა. წარმოიდგინეთ ერთი რომელიდაც პოეტიც კი ასე ეუბნება თავის სატრფოს:

ოდეს შენთან ვარ და ვისმენ შენს ხმას,

ვსტუმენ სიამით,

ბედნიერ წამით

და მსურს დავაკვდე შენსა ხუკუკ-თმას.

იქ ვგრძნობ ჯოჯოხეთს სადაც შენ არ ხარ.—

რა დავაშავე?.. რისთვის მიყვარხარ?..

არ მაგონდება გოგგბაშვილმა სთქვა ეს თუ აკაკიმ? (იგონებს) ეჭ, რა საკიროა? დიდი ხანია რაც მოვიშორე აკაკიებიც და ბაკაკიებიც. თუმცა პაემანზე წასლოს ისევე მნელია, როგორც ბერძნულ ენის ეგზამენი (დადის). დასწყვევლოს, ლმერთმა დღეს სულ რაღაცნაირათ მაციებს და მაცხელებს. თითქმის ნახევარი გირვანქა ქინაქინა დავლიე. (სერიოზულად) მე ისე ვუყურებ დღევანდელ ჩვენ შეხვედრას როგორც, რომელიმე წმინდა საქმის გადაწყვეტას. (კოდოს იგერგებს) აი, ექ (სკამზე ხელს გაიშვერს) ჩემს ცასოს წინ მუხლ-მოდრეკილი მოუტან მას მსხვერპლად თავისუფლების, რწმენას, ძალა-რონებს, სიყვარულს, სიხარულს, გულს სულს და სხვას...

(ებაზე ხელს გაირტეამს და კოდას მდჟგავას) მხოლოდ არ ვიკი როგორ მოვახერხო კუველივე ე? მგონი ლექსალ უფრო უკეთესი იქნება: რითმა, მუსიკა, პოეზია ბევრსა ნიშნავს. აბა, იქნება ლექსიც შევსთხზა. (დაჭდება სკამზე წერტლით სწერს მიწაზე და შარცელებს ითვლის)

ნ. მ. გარდაცვალისა.

† გარდაცვალის 16 აგვისტო 1910 წ.

„თუმც ტასოს ჰყავს დები...
მე კი მისთვის ვკვდები.
ყველას ის სჯობია.
როგორც პანტას ბია.
მისთვის ვსტირი მე
ის კი შევკამე!..“

(ადგება და გაიფლის) შევკამე... ლამე, ლამე, ის და მე,
რამე მამე! ჩინებულია... მაგრამ ცარიელ რითმებს ხომ ვერ
მივწერ, უნდა აზრიც გამოდიოდეს თუ არა? (იწუთბს ახლად)
„თუმც ტასოს ჰყავს დები“. ები... ები... დები... დავები...
ვკვდები, ვდნები... (რა ვეღარ მთიგნებს მეტს რომელ მს წა-
მოდგება გაფანებული) ნერა ვიცოდე რას მივედ-მივე დები...

სულ ერთია ლექსებით ის ჩემს სულის კვეთებას ვერცენ მიხვდება... ისევ პროზად დაუწყებს ალექსის და პროზადე შევატოპინებ სიყვარულის მორევში. მაგრამ გული რაღაც ნაირად მიტოკვას... მე ვერძნობ, რომ ჩემი ტასო ძრიელ უნდა მიყვარდეს... ღმერთმანი, ნერა აქამდის რად დაიგვიანა? ღმერთო ჩემო, მგონი ისევ მაციებს, ხოლორა კი არ დაშემართოს და!..

გამოსვლა მეორე.

ელენე. (გამოჩენდება ხეივნის სიღრმეში და ჩურჩელით ამბობს) გიორგი!.. გიორგი კენკიაშვილო თქვენა ხართ?..

კოლა. (უკერებს გამოტენებული)

ელენე. (მიუახლოდება და უნდა, რომ მოქეთვის, მაგრამ შეწრაფულ შენიშვნას, რომ გათრგა არ არის და დარცხვენილი უკან დაიხევს).

კოლა. (რომელსაც ეჭანე ტასთ ჭერნა, მიუახლოდება მოქახევებად ეჭანეს).

ნ. გ. გაგუნია-ცაგარლისა.

„ხანუმას“ როლში.

ელენე. უკაცრავად! მგონია კარგად ვერ ვხედავ!.. (დაჭდება სკამზე).

კოლა. უკაცრავად მეც... თითქმის... (იქით) ბიჭოს! ჩემს საკამანე დაჯდა... იქნება უნდა, რომ აქ მოიკალათოს? (გაიგდა-გამოიგდის ბრაზით).

ელენე. ნერა ვიცოდე რისთვის მოთრეულა აქა? ნუ თუ სხვა აღგილი ვერ მონახა სახეტიალოდ? ეს ხომ დაგვიშლის? ღმერთო ჩემო! რამ სიგძე ფეხები აქვს! რასა ჰგავს წეროა?

კოლა. (იქით) ესეც პაემანზე მოსულა!! ძალიან ქარაფ ფშუტა. უნდა იყოს ვიღაცაა... თუმცა ჩემი ტასოც მოვა ეხლა აქ პაემანზე, მაგრამ რა შედარებაა? სად ესა და სად ტასოცს ივალები? ჩემი ტასო ჯერ ისევ კუკურში სთვლებს... ის ჯერ ისევ ქორფაა, მკვახე. მე და ტასოს სერიოზული საქმე გვაქვს: ყოფნა, არ ყოფნა!..

ელენე. (იქით) ესეც პაემანზე მოსულა!!.. ნერა ვინ

არის, ის თხერი, რომ ამას სიყვარულს უცხადებს?

კოლა. არა, მოდი და ნუ გეწყინება!.. მე მეგონა ბედნიერების მიუწდომელ მწვერვალს ვეთამაშები მეთქი... ვფრენდი ოკების სამთავროში, მეგონა ჩემისთანა ბედნიერებას ვერავინ ვერ ელირსება მეთქი და ვერ უყურებთ? ის ნაცარ-ქექია გიორგიუ კი უყვართ, პაემანებსაც უნიშნავენ, იციან და მერე ისაც სად?—ჩემს სკამზე, კარგის თქვენმა მზემ! (სიტუმე, უქმაჟაფალი გადახედავენ ერთმანეთს). დავიჯერო ტასოს მოსვლამდე არ წაეხირება?

ელო. (იქით) დავიჯერო გიორგის მოსვლამდე არ წაეთრევა? (შეხედავენ ერთმანეთს ბდევით).

კოლა. (იქით) ძალიანაც არ მოგერიდები... მავალ და დავჯდები სკამზე, იქნება უფრო ჩქარა მოვიშორო. (ფლება სკამზე).

ელო. (დაუბჯვენს და გაიწევს განზე).

კოლა. (იქიბს უბის წიგნს და უფრცლავს) შარ-შანდელი ეგზამენების რიგი... მასწავლებლის წერილი... ვითომ ვკითხულობ!

ელო. (ამთავდებს წერილს) მეგობრის წერილი... რამდენი ხანია წავიკითხე მაგრამ ეხლაც გადავიკითხავ. (პაუზა). დათავენი გართული არინ წიგნს კითხვაში, თან დაუაზე სიალის ტექტით კოდაქებს ჰქლავენ).

ელო. (შეხედავს გოლას და რა დაინახავს, რომ იგი დამშვიდებული კითხულობს, ჰქლებას, წერილს შესჭებზე დადებეს).

კოლა. (იქით) მაშ არ წაბრძანდები? კეთილი! (ამთავდებს პაპიროს, მოუკიდებს და ელენესკენ გააბილებს).

ელო. (იქით) იუ! რა კევანია!!.. ეხლა კოლოები აღარ მიკერძნო. (პაპიროსის ბოლოს იზიდავს თავისკენ).

კოლა. (იქით) აა! ბრძოლა ქალბატონო? ძალიან კარგი. ვიბრძოლოთ, პაპიროსის სუნისაც არ ეშინიან და ჩემი ხომ უფრო არ შეეშინდება!..

ელო. (აღელვებული ადგება და გაივლის, წერილა მუხლებიდან დაუვარდება, მაგრამ კოლა მსწრაფლ მაისთვებს) მერასი მე სულაც არ მეგონა თუ ასეთი ზრდილობიანი იყო.

კოლა. (იქით) ეშმაკმა ჩამდლი. არა, ერთი დაცუ მკითხოს რა მრჯოდა? რად ავიღე?.. მართლია თქმულება: „ჩვეულება რჯულზე უმტკაცესიო!“

ელო. (იქით) არა, რისთვის მეზიზლება? ეს ხომ არა უერ შუაშია? (აღერსიანად გადასედავს გოლას და თვალთა ხედების ისრების გაუერის) სწორედ რომ ვსოდა, ერთის მხრით არა უკირს-რა სიპატიური! თვალები კეთილი აქვს, ალერსიანი... თუმცა ძრიელ კი ცდილობს, რომ სასტუკად მოიხმაროს... მე კი დარწმუნებული ვიყავი და წარმოდგენილიც მქონდა, რომ გიორგისთანა თვალები არავის არ ეწეროდა (წამოხტება) მართლაც და ეს მეტის მეტია გიორგის მხრივ, სად ჯანდაბაშია აქამდის? (ჩემის ნაბიჯით გაუვლის წინ).

კოლა. (აღგება და გადასედებს პაპიროზის ნაშენებს) ეჭ, ტასო კი მაინც არა სჩანს... იქნება სულაც არ მოვიდეს? რა ვიც დანიშნული ადგილი კი მგონი ეს არის და... (დადის) მერე კი ისევ თვითონ უნდა მისაყველუროს და მიკუნა დამიძახოს!!.. (გადასედავს ელენეს, რომელიც სტერი სიადგიში იციანება). იქნება ეს ქალიც ჩემს დღეშია? ეჭ, მებრალება, მაგრამ რას გავაწყობ?

ელო. (იქით) საწყალი! მგონი კეთილი გულის პატრონი უნდა იყოს... როგორ იტანჯება... მაგრამ, ეჭ, რას გავაწყობ?

კოლო. (ამთავდებს).

ელო. (ამთავდებს)

კოლო.) (შეხედავენ ერთმანეთს სიბრაფულით, შერებადებად)

ელო.) თას ჩადგნავენ... ჩელ-ჩელა მიუახლოდებან

კოლა. ჩვენ... გვაცყებენ!..

ელო. (აჩეკებული) ჩვენ... დაგვცინიან?..

კოლა. დიახ... დაახ... ეს უსინიდისობაა იმათ მხრივ!.. შერე, ნერა, პირველად მაინც არ შემყვარებოდა...

ელო. თქვენც პირველადა ხართ შეყვარებული?..

კოლა. დიახ, პირველიალ... და პირველადვე იმედის გაცრუება... თქვენც პირველადა ხართ შეყვარებული?

ელო. დიახ, პირველად... მერე როგორ მეფიცებოდა...

კოლა. მეც... მეც როგორ მეფიცებოდა...

ელო. გამიგონეთ, ყმაწვილო! მე მსურს, რომ ჩვენ შეგობრებად დავრჩეთ... და ამიტომაც გიაშბობ ჩემი პირველი სიყვარულის მატიანეს (აღვარებული) იმან ჩემთან იცეკვა საზაფხულო კლუბში სამი კაზრილი ზედი ზედ.

კოლა. იმან იცეკვა ჩემთან, კნეინა პანჩურაძიანთ გა- შართულ საღამოზე კალრილი ოთხჯერ, მონსტრი ეჭვსჯერ, ვალსა თრჯერ და მაზრუკა კალევ ცხრამეტჯერ...

ელო. მე იმან ხელთათმანები და წინდები გამოშართო სახსოვრად.

კოლა. მე იმან მიუეშქაშა თავის ტუფლის ბანტი (აჩ- ვენებს ბანტს)

ელო. უველა ჩემი ამხახაგები! ლიზა, კატო, ნინო მა- რო, მილოცავდნენ ჩემს ბედნიერაბას... ასეთ გამარჯვებას... თვითონ იმან მითხრა: (აჭარებს გიარების) „ჩემო ელო რი- ლის შემიძლიან, რომ მარტოკა გნახო და ჩემი დახრუკული გუ- ლი გაგიხსნაო!... დაიპირე აქ, საათის ექვსშე და ის კი ხომ თქვენ თითონ ხედავთ, რომ არსადა სჩანს? ეხლა ექვსი საათი კი არა მდონი თექვსმეტიცა (გაცხარდება) არა ხომ ხედავთ, რომ არ მოვიდა? ხომ ხედავთ?.. არა როგორ მოგ- წონს ჰა!.. (უეგირის, კოლა შეშინებული უკან იხევს) აი მა- გეთი საძაგლები ხართ კაცები!..

კოლა. რასაკვირველია... მაგრამ უველაზე ხომ ეგ არ ითქმის!..

ელო. უველაზე, უველაზე! უველანი ერთ უალიში ხართ ჩამოსხმულნი. (ადერსიანად) თუმცა თქვენ კი გეტყო- ბათ, რომ კეთილი უნდა იყოთ!..

კოლა. ასე წარმოიდგინეთ ისეთი გულ-უბრყვილო ვარ, რომ პირველი იმან მთხოვა მუუღრო ბაღში და... (თავს ჩაღუნაში დარცხევინდი) იცით, ჩვენ ვაკოცეთ კიდევ ერთმანეთს განა?..

ელო. ნუ თუ?

კოლა. დედა არ მომიკვდება!.. (იცრემლება) თქვენ ვერ წარმოიდგინთ თუ მე ეხლა რასა ვგრძნობ... ასე მო- ნია... თითქო გახათებს მიყრიდენ ტანში... (სტრიას) იმაზედ ცალი არა არის-რა როგორც თუ წელიწადი ერთ და იმავე კლიმში დარჩენა.

ელო. (ადერსიან) აბა, რათა სტირი, ლამაზო? ჩუ, ჩუ გენაცალე თვალები დაგიწითლდება, დაივიწე ის შენი სატრფო... განა ის შენ ცრემლებადა ლის? აა თქვენ სწუ- ხართ, სტირით... და ის კი ვინ იცის როგორ ბაღში სეირ- ნობს არხეინად... ვაშებთან... (გული აჭვებდება) აი ჩემგან მაინც აიღეთ მაგალითი? ხომ ხედავთ რომ არა ვსტირი... (იცრემლება).

კოლა. შენ რაღა გატირებს?.. ნუ სტირი, ნუ!.. (ანაზ- ღულად შიძიავენ ერთა-შეორეს, გადაეხვევიან და ერთმანეთს კონცით აშშიდებენ. ბოლოს თრთავენი გაბარეკებებიან და გაშ- რერებით უკურგებენ ერთმანეთს. შეზრა).

ელო. მართლა, თქვენ ვინ გიყვართ?

კოლა. ტასო ცეცხლაძე.

ელო. ტასო ცეცხლაძე? აი, ის წარმოუდგენელი კო- კიტკა? ჩემი ამხანაგი მარუსა ძალიან კარგად იცნობს ტა- სოს, პანსიონში ერთათ იყვნენ. ქეთოს უთქვამს ჩემთვის

ტასოს თინები... მაგისთანა ეშმაკი ჩვენ სასწავლებელში არ მოგვეძევებოდათ?.. ტასომ თორმეტი წლისამ დაიწყო თურმე კორსეტის ჩაცმა, რომ უფრო თხელი გამოჩენილიყო და გულ- მკერდი კი ასე ჰქონოდა გამობურთული. ამასთანავე იკეთებს ტურნურს, იცვამს ფრანგულს მაღალ ქუსლებიან ტუფლებს; თოთხმეტი წლისამ ხომ უკვე გადაამლაშა: დაიწყო უველა გაცნობა, უერალ-ქალალდებზე ნაწერ საარშიუი წერილების მიღება თაყვანის მცემელთავან და ახალგაზდა პოტების ლექსები, რომელთ ბევრი წლილი უფრო პორნოგრაფიულია სულ ზეპირად იცოდა. ჭია-ნაჭამი კბილები, დაჯრენილი ცხვირი... (ზიზდით) უჰ!.. აბა ის რა შესაყვარებელია...

კოლა. (გულ-უბრყველებად) ეგ უველა შართალია?

ელო. (უერს არ ათხვებს) ენლაც კი აუერებს უოველ- თვის ჯიბით პუდრისა და ფერადებს.

6. მ. გაბურია-ცაგარლისა.

„ფროზარის“ როლში.

კოლა. აა! ეხლა კი უველაფერი მესმის?.. მართლაც, რომ არ ლირდა ის საძაგელი ჩემს მეუღლედ გამეხადნა. (ტრაგიკულად) აჲ, ზეცის ძალნო! მე შევცილი... მაგრამ ყო- ველ წუთს გავითვალისწინებ ჩემს შეცდომას, ჩემს მოგ- ნებას, ჩემს იმედს და ჩემს იდეალს; იმედს დაკარგულს იდეალს მსხვრეულს!..

ელო. დასტერი! ჩემო კარგო! თქვენ ჯერ ისევ ახალ- გაზდა ხართ, თქვენ ცხოვრება წინ გიძევთ და სანეტარო მომავალი გელით.

კოლა. არა, არა ტყუილად მანუგეშებ! მე მხდალი ვარ, მჩვარი ვარ... არა ლირს ჩემი გამოკიდება.

ელო. მე თქვენ არ დაგტოვებთ!..

კოლა. (გამოართმევს სელს) თქვენ ისეთი კეთილი ხართ, ისეთი მომჯადოებელი რომ... არა, ან თქვენ რაღათ აირ- ჩიეთ გიორგი კენკიაშვილი?.. დაიცა... დაიცა... მე იმას მონი ვიცნობ. ჰო, როგორ არა... აი, ის მიკიტის შვილი, შლევიანი... ის ჯერ თხუთმეტი წლისა არც კი იყო, რომ ქალებთან სეტრიალი და არშიყობა დაიწყო, ერთმა ქალმა სილაცია კი გააწინა ნეკედ კოცნისთვის. ასე წარმოიდგინეთ ულვაშებსაც კი იპარსავს — რა არის, მერე უფრო გაბზეკილი

